

ХАҢЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ОЛОЖ

СЭТИННЬИ 12 - 16 КҮННЭРЭ - ТЫА ХАҢААЙЫСТЫБАТЫН ҮЛЭҢИТТЭРИН НЭДИЭЛЭТЭ

“Чурапчы” кооператив үлэтэ, көрдөрүүлэрэ

“Чурапчы” ТХПК 1997 сыллаахха тэриллэбит, кэчэй 167 бааһынай хаһаайыстыбалара, “Хадаар” табаарыстыба, улуустары эт-үүт комбината уонна 1100-тэн тахса чааһынай хаһаайыстыбалара кооператив иһигэр сүрүн туруоруллар. Бопуруостары быһаарыыга түмүллүбүттэр. Кооператив төлүөтүсү директорунан очоотоссу эт-үүт комбинатын директор Андрей Тимофеевич Ногвицын аһаммыта.

Бу сылларга сана үүт завода, эт бордодууктатын тастастыыр-машыыр завод үлэһэ кирибигэр. Кооператив иһинэн 14 арыс соторор сыах, 5 сэлээрэстэриной пууннар, механизированная буйуна, 300 тонна кынталаах бадыбаал, “Амтан” кафетерий, “Илгэ” кафетерий үлэһин хамсыктыраллар.

Кооператив бастайааннай 78 үлэһиттээх, бу иһинэн салайар аппараата 20 киһилээх, сайынны кэмэ кэһиликтэргэ үүт таһыытыгар, быстах сезоннай кэмэргэ бириднэлээн дьону кытта контракт-дуогабарынан үлэһиттэбит.

“Чурапчы” ТХПК быйыл эт-үүтү тутууга 23 нэһиликкэ 150 бааһынай хаһаайыстыбаларын, 1200 чааһынай хаһаайыстыбалары кытта дуогабардаһан үлэһин турар. Арыс онорор сыахтарбыт быйыл муус устар ыйтан үүт тутуугун сааһаабыттар, барыта сыйын устата үүт таһыытыгар 23 нэһиликкэ 26 транспорты, 56 киһини хабан үлэһиттэбит. Үүт таһыытыгар барыта 2609,7 тыһ. солк. тэлбүр оноһулунна.

Оҕу ыйгар-атырдыах

Билинни туругунан, сэттинньи 1 күнүтэр уопсайа 3183 тонна үүт туттубут, сыллааһы быһаан аһарыллан, эбии 500 тонна үүт тутарга дьаһал ылынныбыт. Тутар сыанабыт ортотунан 1 литр үүккэ 10 солк. этэ. Сэттинньи 1 күнүтүн үүт тутар сыанабыт 15 солк. табыста.

Эти тутууга. Быйыл күһүнүтүнэн 662 чааһынайдары уонна бааһынай хаһаайыстыбаларын, кооперативтары кытта дуогабардаһан, уопсайа 7474 тыһ. солк. суумага 1058 төбө ынах сүөһү, 341 төбө убаһа этигэр эрдэлээн абаһа оноһуллубута.

Алтынньы 22 күнүтүн сэттинньи 5 күнүгэр дьэри механизированная буйунага сүөһүнү маассабай өлөрүү сааһаабыта. Барыта 1384 төбө ынах сүөһү, 260 төбө убаһа этин туттубут.

2001 сыл сэттинньи 1 күнүтүнэн туругунан барыта 275,5 тонна алгардас этинэн тутуу оноһулунна, ааспыт сыйтан бу көрдөрүү 9,2 % -нан улахан.

Коллективка СР тыстын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ Васильева Антонина Федоровна уһун сыллааҕа приемщицынан, Сивцева Акулина Егоровна кылаады-алсыгынан, Александрова Любовь Дмитриевна советуюнка отделын начальнигынан үлэһиттэр. Кинилэр улуус үлэһиттэрин махталларын ылыахтарын ылаллар, тэрилтэ тутуах үлэһиттэринэн буолаллар.

Эт уонна үүт бордодуук-субатын 75 араас көрүнүгүн оноробут. 2001 сылга кооператив онорон таһаарытын көрдөрүүлэрэ:

Семен Семенович, Макарова Евдокия Никитична урдук таһаарылаахтык үлэлээн кэллилэр. Коллектив бэйэтин үлэтинэн үгүстүк быыстапкаларга кыттан ыһааммыт сыйлы, убаһа ойбоһунан, филейинэн, грудникатынан, хаһатынан, буут этинэн хас да төгүл республикатааһы уонна норуоттар икки арды-лаарынааһы быыстапка-дьаарбанкалар Дипломна-рынан, кыһыл көмүс, үрүң көмүс, Боруонса медалла-рынан наһараадалаһа. Бу 2001 сылга Москвага буол-бут 6-с Бүтүн Россиятааһы “Регионы России-2001” бы-ыстапка-дьаарбанка кыайылааһа, Сеулга (Собуруу Корея) быыстап-ка-дьаарбанка кыттыы-лааһа, быйылгы “Товары Якутии-2001” (2 кыһыл көмүс, 1 үрүң көмүс медал-лар) кыайылааһа, сотору-тааһыга Москвага буолан ааспыт Бүтүн Россиятааһы агропромышленной быыс-талка-дьаарбанка кыттан кыһыл көмүс медалы ылла, “100 лучших товаров Рос-сии” лауреата.

Москва уонна Новоси-бирский куораттар улахан ресторанныйтар дегуста-цияны ыһан, дуогабар быһыытынан атын-эргиз-бара турар. Кыһынын бас-тайааннай атыыбыт Уус-Майа, Таатта, Томпо улуус-тарынан, Дьонуускай, Мир-нэй, Нерюнтри куораттары-нан бараар.

Быйыл сана суурээни-ринэн буолаллар: ыраас ууну, газированная утах-тары уонна эттэн араас полу-фабрикаттары онорор сы-ахтар арыллылар. Коопе-ратив өссө дьиринээ, сааһатан-сана технология-

Бу сайын бастын хааныс-тыбалаах иһэнтэлээх эбии аһылыгы бэлэмнииргэ Тыа хаһаайыстыбатын уонна сохотуопка министерствота республика бары көрүнүгэ хаһаайыстыбаларын икки ар-дыларыгар күрэх тэрийбитэ. Бүтэһик түмүгүнэн республи-ка бары категория хаһаайыс-тыбалара 240152 тонна эбии аһылыгы (ол иһигэр 567064 тонна от, 11029 тонна силэс) бэлэмнээтилэр. Бири төбө сүөһүгэ, барылаан ааһынан 8,3-түү центнер оту уонна эбии аһылыгы хаһаанныбыт.

Ордук Хаһалас, Нам, Мэҥэ-Хаһалас, Таатта, Мусма уонна Бүлүү улуустара са-аһааһаахтык дьаһанан элбэх уонна хаачыстыбалаах отто-нулар. Ол курдук, Нам улуунун отчуттара бу сайын 292 тонна оту Ленский улуугуар аһаан бэлэмнээ-тилэр, 400 тонна оту Верхоян-скай улуугуар уонна 85 тонна-ны Булун улуунун кэтэх хаһаайыстыбаларыгар аһы-лаатылар. Ол эрэри бары улуустар кэмгэр түмүк ин-формацияны биэрбэттэр, онон Чурапчы, Олукхүмэ, Сунтаар, Горнай, Алдан, Мир-нэй, Алларас Халына, Ыйнекөөн, Орто Халына, Томпо уонна Уус-Майа улуус-тары тыа хаһаайыстыбатын управлениелар, Дьонуускай куорат бэйэлэрин отчуттарын бу күрэххэ кытыннарбаты-лар.

Быйылгы күргүөмнээх от үлэтин министерство Үүнэһин салаатыгар управлениетин таһаарыт түмүгүнэн рабоча комиссия быһаарда. Манна отчуттары хас да бөлөхүнэн арааран кыайылаахтар аат-танылар.

Ол курдук, НЭНИЛИЗК-ТЭР КУОТАЛАҤЫЛАРЫ-ГАР (улуустарынан) I бөлөххө кыайылааһынан Хаһалас улуунун Нөмүгү нэһилиэгин отчутта-ра(баһылык А.И. Неустроев), иккисэ Нам улуунун Ботун нэһилиэгэ (баһылык П.Р. Ми-хайлов), үһүсэ Мэҥэ-Хаһалас улуунун Чыамайыкы нэһилиэ-гэ (баһылык Г.Е. Семенов) табыстылар.

II бөлөххө бастакы мис-тэһэ Уһаа Бүлүү улуунун

ТҮМҮК ТАҤЫСТА: БАСТЫН ОЧУТТАР КИМНЭЭХТЭРИЙ?

Ороһу нэһилиэгэ (В.А. Бир-дакаров), иккисэ Бүлүү улуунун I Куулат нэһилиэгэ (Н.И. Захаров), Кэбээин улуунун Куокуй нэһилиэгэ (А.Н. Дьяконова) табыстылар. III бөлөххө бастакы мис-тэһэ Абый улуунун Абый нэһилиэгэ (баһылык И.Н. Жирков), иккисэ Абый улуунун Муигурдаах нэһилиэгэ (баһылык Н.И. Карпов), үһүсэ Булун улуунун Бо-роһон нэһилиэгэ ааттаны-лар.

ТЫА ХАҢААЙЫСТЫБА-ТЫН ТЭРИЛТЭЛЭРИГЭР: I бөлөххө кыайылааһынан Нам улуунун “Моду” ГУП (В.В. Васильев), иккисэ Хаһалас улуунун “Тинт-Ары” ТХПК (А.А. Рафаи-лов), үһүсэ Нам улуунун “Сайды” ХЭТ (Г.И. Семенов) табыстылар.

II бөлөххө кыайы-лааһынан Уһаа Бүлүү улуунун “Ороһу” ТХПК (А.В. Антонов), иккисэ Ньурба улуунун “Күндээдэ” агрофир-ма (А.В. Долгунов), үһүсэ Ньурба улуунун “Чапанда” ТХПК (И.Е. Алексеев) табыс-тылар.

III бөлөххө Абый улуунун “Эрэл” ГУП (М.М. Ефимов), иккисэ Мусма улуунун “Му-ма” ГУП (С.К. Слепцов), үһүсэ Усуяана улуунун “Сайлык” МУСП (И.И. Ва-сильев) табыстылар.

БААҤЫНАЙ ХАҢААЙ-ЫСТЫБАЛАРЫН КҮРЭХ-ТЭНИЛЭРИГЭР: I зонага бастакы мисэтин Мэҥэ-Хаһалас улуунун “Тобой” хаһаайыстыбата (И.М. Скри-быкин), иккисэ Нам улуунун Сайлык хаһаайыстыбата (И.В. Охлопков), үһүсэ Нам улуунун “Тирэх” хаһаайыс-тата (В.В. Ногвицын) табыс-тылар.

II зонага бастакы Кэбээин улуунун “Илгэ” хаһаайыс-тата (С.С. Винокуров), иккисэ Кэбээин улуунун “Эрэл” хаһаайыстыбата (С.С. Алек-

сандров), үһүсэ Бүлүү улуунун “Кыбыкынаан” хаһаайыстыбата (И.П. Мулу-рунов) табыстылар.

III зонага Абый улуунун “Тускул” хаһаайыстыбата (И.И. Ефимов) бастаата, ик-кисэ Эбээн-Бытантай улуунун “Баатыр” родовой община (К.Г. Горо-хов), үһүсэ Верхоянскый улуунун “Дабан” хаһаайыс-тыбата (З.Г. Стручкова) табыстылар.

КЭТЭХ ХАҢААЙЫСТЫ-БАЛАРА: I зонага Таатта улуунун Бааһа нэһилиэгин С.Х. Христофоров, иккисэ Нам улуунун Г.В. Серкин, үһүсэ Уус-Алдан улуунун Курбуах нэһилиэгин С.С. Прядежников дьэ кэргэн хаһаайыстыбалара табыс-тылар.

II бөлөххө Кэбээин улуунун Куокуй нэһилиэгит-тэн Г.А. Азаров, иккисэ Бүлүү улуунун Чинэкирттэн М.С. Протопопов, үһүсэ Бүлүү улуунун Чочутуттан В.В. Буслаев дьэ кэргэн хаһаайыстыбалара табыс-тылар.

III бөлөххө Абый улуунун Абый нэһилиэгиттэн Г.Н. Ко-рякин, иккисэ Верхоянскый улуунун Адыаччы нэһилиэгит-тэн Е.З. Юмшанов, үһүсэ Абый улуунун Абыйтан В.Д. Рязанский дьэ кэргэн хаһаайыстыбалара бастаа-тылар.

Кэмигэр ирдэннэлэр ин-формацияны министерствога ыһаах улуустар уонна тыа хаһаайыстыбатын управле-ниелара бу күрэххэ кыттыба-тылар. Биллэн турар, ол улуус-тарган сорохторо эинэ куһаҥа суох үлэһэттэр. Онон кэлэр өтүгүр ирдэннэл-лэр информацияны кэмигэр ыһан, бары үлэһэ көх-төөхтүк кыттан иһэр ордук.

Тыа хаһаайыстыбатын уонна сохотуопка министерствотын пресс-сулуустата.

ӨЛГӨМ БУЛУЙУУ

күөл илин баһыгар элбэх тех-ника, киһи муһуна. Үлэһи-игэ балык ылара аһааһах толуон 20-ли солкубайга аһаһаһа. Мунхалар угуу-субуу таһсан истэхтэрин аһы дьон-сэргэ үөрүүтэ-көтүүтэ үрдээн истэ. Буолумуна дьаһы — мунхалар бары кэ-ригэ иһэлэрэ толору балык-таах кэллилэр. Көмүс хаты-ректары эрдэттэн ырааста-мыт майдааннарга кутан эһигирэппиттэрин бэлэм-нээбиттэрэ — киһи эрэ сүргэ-тэ көтөрүллэр көстүүтэ.

Балыгы барытын куулла-ан баран “толуоннарынан түгэтилинэ. Ол хас эмэ сүүһүнэн киһини үтүрү-һүнэртээһэ, киһи да матар-баһа, эйэ-дэмнээхтин, бэрэ-эдиһтээхтин ыһаһаһа. Ис дьаһа органын үлэһиттэрэ, комиссия чилиэннэрэ быһаарылаахтык, үчүгэйдик

үлэһиттэрин бэлэтиир наадаһах. Барыта 40-тан тахса тонна балык кэлбит, Эбэбиттэн өтөр наар ман-нык өлгөм балык кэлбитэ иһилибэт. Кэчэй 20-25 ка-рингэ тонна балыгы ылбыта-ра билэр.

Өлгөмнүк бултуууа би-ир да мунха иһигээххэ сул-бучу кэлбитэ улахан оруолу оһонноото. Маннаха Чурапчы күөл республиканскай суол-талаах харыстанар күөлгэ ки-рибэтэ, айылга харыстабы-лын комитетэ үлэни тэрийс-тыһа билинэ. Бул-таһыһыга бэйэбит улууспут дьонун-сэргэтин таһынан Ам-маттан, Тааттаттан, Томпо-тон илдьыттар кыттаннар өлгөм балыкка кыһынэн, махтал-баһыһа тылларты эһэн бардылар. Көмүс хаты-рыктааһынан күндүлээбит эбэбит бараксаһа барса махтал буолуохтун!

“СО” корр.

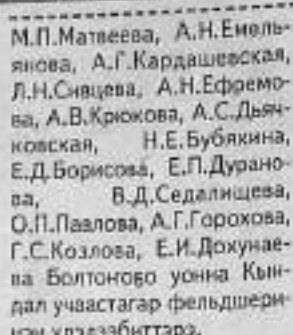
Бородууксуйа көрүгэ	2001 с. көрдөрүүтэ		2000 с. көрдөрүүтэ	
	тонна	тыһ.солк	тонна	тыһ.солк
Үүттэн оноһуктар	318,3	2713,3	102,2	1195,4
Эт	275,5	16905,9	252,3	13394,0
Халбаһы	42,6	3270,3	36,4	1878,9
Арыс	128,6	10288,0	75,0	5582,5

ыйгар күһнэ ортотунан 41-53 тонна үүт туттарылын-на. Сыллаах бастын түмүктээх үлэлээх Чурапчы-тааһы арыс завода (маас-тар Андреева Матрена Его-ровна, технолог Попова Елизавета Романовна) сыл-га ортотунан 7-8 мөл. солк. сүмэлээх үүт бородууксуй-атын онорор.

Кооперативка халбаһы сыага 1997 сыллаахха тэ-риллэбит, быйыл саага эти переработалныр завод үлэһэ киридэ. Манна Ва-сильева Евдокия Инно-кентьевна, Ноев Дмитрий Дмитриевич, Васильев Ва-сильев Василий, Игнатьев Мирон Михайлович, Попов

ны киллэрэн, тас рынокка таһсан, онорор өгөнү үксэ-тэн, үлэтин хас биридн дьэ кэргэн экономикатын сайыннарыыга туһаайар.

М.БОГИМОВА,
“Чурапчы”
кооператив
кылаабынай экономикта.

Болтоно нэһилиэгэр бастагы фельдшеринэн 1951 с. алтынны ыйга Елена Степановна Ноева аһанан үлэһин тийбитэ. Очмотообуга сельсовет исполкомун председателиэн Абайдоу сэринтин кыттыылааба Догдонов Михаил Петрович — Бөбө Догдоон үлэһиэрэ. Кини эмчит кэлэтин кытары бу нэһилиэннээ олоһор-дьаһаар суду суолталаах салааны сайыннарыыга улахан болгомтотун уурбута — фельдшерскай-акушерскай пуутта аһан дьиз көтүттэрэн адалан туттарбыта, сизэрэн-хоторон үлэһэ киллэрбүтэ. Итиннээх элбэх субуотунньуктар, дьон-сэргэ көмөтө тэриллибитэ. Олорк 2 куюкаалаах, 1 фельдшер, 3 амнас анарыгар акушерка шатаах ФАП аһыллыбыта. Елена Степановна фельдшери таһынан акушерка дэтин эмиз толороро, бастагы санитаркаанан Прасковья Николаевна Местникова үлэстэбитэ.

Бу 1954-аас сэллэххэ дээр үдэлээн кэлбит дэнэ сыныа-баага тусгарылан, көрдөбүлгэ эппиэттиир гына оноһуулан ислэтэ. Ол курдук, 1956 сэллэххэ Василий Кузьминский диги нулаа киһитинэн ис өтгө штукатуркалааммыта. Салгыы Гаврил Христоворович Новгородов ис өтгүн фанеранан обшакалаабыта. Кэлин тас өтгө штукатурка-

ламмыта, испн-
эскэдэммитэ,
булуус, сана
олбуор оноһул-
лубуттара.

Елена Степановна үзлэнир кэмизэр нэһилиэк дьахталлара бу балыһааза оболонноро. 1951-60 сыллардааха трахома ыарыыны утары күүскэ таһаарылаах үлэни ыылыта. Кини бөлүөлөхтөн тэйиччи олорор Ураһалаахха, Арыылаахха, Кындалга сайынан сайыллыктарга үксүн сатык сылдыан бу ыарыыны суох онорууга туруммуттара. Сороһор кыһынын ат көлөнөн, сайынн велосипедынан сылдыбаллара. 1957 с. Прасковья Николаевна Ефремова трахоманы эмиир сизистэрэлэр курстарын бүтэрэн Болтоново үзлэни тахсыбата. Саха норуотун ортогугар күүскэ тура сылдыбыт бу ыарыыны утары олусууга төрөөбүт нэһилиэгэр 1964 сыллаахха дэри сыратын-сылбатын бизээн туран үлэлээбитэ.

Үлэлнээр бальмалатаас өгтө ыраас-чэбдик, дьону-сэргэни гардар, сылаас буолуутугар улахан болбомотогун уураа. Дьизуот мэлдьи ыл-ырааһа, түүнүктэр муус-манан што-

ралаахгара, куюйкалар ып
ыраас такастаах-саптаах
буолаллара. Бэйэтэ ыһиы
калыыр идэтин үлэлиир ми
эстэтин хизгэтинигэ таби
туһаммыта.

Санитарка Елена Ивановна Свищева үлзэ дьобурдааба, сатабыллааба – эмтииргэ кемелелхөрө ухуул бизэрээ. Очмотоору кэмгэ Е.С.Нова сымнагаас илиитин көмөтүнэн оболоммуттар, билиитин көрүүтүн эмтэммиттэр үтүө тылыннан ахталлар, сүгүрүүэллэр махтаналлар.

Елена Степановна Норева оройуон киинигэр үлүһүн кирибитигэр 1963–1965 сс. Мария Ивановна Макарова фелдшеринэн ананан үлэлээбитэ. Онтон кэлин Н.Н.Попова, Р.И.Швадрова, Н.В.Местникова, А.И.Хоуганова, А.Н.Кривошапкина, А.Е.Толстякова,

М.П.Матвеева, А.Н.Емельянова, А.Г.Кардашевская, Л.Н.Свищева, А.Н.Ефремова, А.В.Крюкова, А.С.Дьячкова, Н.Е.Бубякина, Е.Д.Борисова, Е.П.Дуранова, В.Д.Седалищева, О.П.Павлова, А.Г.Горохова, Г.С.Козлова, Е.И.Дохудина Болтонова уонна Кындам участагар фельдшериннэр, фельдшэбэтиирдэр.

1951 с. тугууллубут дүңз эргэрэн уонка бөлүөлэк илин уфугар турарынан дьон-сэргэ сылдыарыгар табыгана суоуунан балыыла дьютин санардар, миэстэтин уларытар наада буолубут. 1994 с. омурдоого ула-

көстүүтүнэн, дөп-дөп курдук ис оноһуллуутунан даҕаны улууска биир бастыннара буолар диэтэххэ омундаһын буолуо суоҕа. Тыаны солоон тутуллубут территорияны үксүн бэйэлэрэ субуотунньуктаан ырааҥаан, сабыс-сана капиталнай олбуор туттаран, тупсабай ғына кырааскалаан дэндэппиттэрэ керүүххэ кэрэ. Аныгылыы быһыылаах тэррәса, дьэрәкээн наһичиктар, аккуратнайдык сыбамыт штука-турка дьэнз тас көстүүтүн киргэтэллэр. Иһирдэ киһи киһлэзчигэс кырааскалаах муостага хайдах

сэр Аанчык" дигн ааттыгч-
лар. Санитарка Екатерина
Александровна Эверстова
эмиз оыптаах үлэниг—1995
сылтан үлэлиир. Балыыга
коллектива нэһилиэк об-
щественнай олоһор-
дьаһаар актыыбынайдык
кыттар. Маныаха салайаач-
чылара бэйэтинэн холобур
буолар. Александра Ва-
сильевна "Чуораайы" во-
кальной ансамбль
ырыаһыта, нэһилиэк волей-
болга сүүмүрдэммит хама-
андатын чилиэнэ, бары
ытыгдар общественай
дьаһаллар көхтөөх кытты-
лаахтара, тэрийэччилэр.
Дьиз эргэниинэн республи-
катаабы "Ас-үөл — 2001"
күһүннү быыстапка-дьаар-
банкада кыттан чааһынай
секторга иккис миэстэни
ылан, анал медалынан,
Дипломунан нагараадалам-
мыттар. Анна Николаевна,
Екатерина Александровна
эмиз бэйэлэрин күүстэрэ-
кыахтара тийэйринэн
нэһилиэк общественай
олоһор кытталлар, бэртээ-
хэй дьиз хаһаайкалара.

Бэйэлэрин идэлэригэр ыччаты уһуйар сымлан олокуола оболоругар "Будущие медики" диэн куруһуогу үлэлэтэллэр. Бу куруһуокка сылдыбыт Струкова Алена, Литвинцева Валентина, Кривошопкина Ася эмчит идэтин талан үрдүк үөрэххэ үөрэнэллэр.

Балынхага стоматологической киригилэлээх, оборудаваниелаах хос, физиокабинет үлэлчиллэр. Нэһилиэк олохтоохторун, дөтсэд, оскуола оболорун, карточкалара саас-сааһынан анал ячейкаларга ууруллан тураллар. Сэтте уон сааһын туолар Болтоно врачечной амбулатория коллектива ииники үлэтигэр былаана кириг, кэскиллээх. Кирилэри үбүлүйдэринэн эбэрдэллэн туран, үлэлэригэр ситиһинни, тус олохторугар дьолу-соргуну баварабын.

А. СЛЕПЦОВ

Хавартыскаларга: Врачебной амбулатория даязта; танастан уна — Е.А.Эверстова, А.Н.Ефремова, А.В.Седалищева.

да кирдээх атабынан үктэ-
ниэн санаата буолбат.
Манан эмалынан сотуллу-
бут, олус бэриэ былаанна-
нан быһылыбыт анал хо-
тор, табыгастаах сиргэ ту-
руоруллубут сибэккилэр
тупсабай быһыылаах-
таһаалаах кэтэһэр сиргэ ту-
руоруллубут ыскамыйка-
лар кини эрэ санаатын
көтөбүөх курдуктар. Итини-
эхэ аны көрдөрөөчүлэргэ
амаан таһаарыллыбыт бюл-
летениэри, аналлаах бро-
шюралары, листовкалары
эбэн кэбис. Үбүлүүйүн
сибээстээн нэһилиэккэ ба-
лыһа хайдах үлээтээн-сай-
дан испитин көрдөрөр ха-
артыскалар стөндэлэргэ
сыһаарыллан ыйаммыттар.
Балыһа уунан иттидилэр
быһыт 1х1 м сабааһыне-
киин балыһа үбүлээһини-
нэн туттаран бу күннэргэ
үлэһэ киллэрээри сылдыал-
лар. Ити үлэһэ киирдэбинэ
күнүсү стационар аһар бы-
лааннаахтар.

Врчехнаар, амбулатория ба билигйн 1 врач, 1 акушерка, 1 санитарка үлэлчиллэр, итгйн таһынан Кындал уучастагын фельдшер баар. Айна Николаевна Ефремова бу нэһилиэккэ фельдшеринэн ананан кэлибэтигн 21 сыл үтүө суо бастаахтык, таһаарыылаахтык үлэлээтэ. Олохтоохтор киинин сөбүлээн, махтанан идэтин толору баһылаабын кийизин сыанадаан "Быт"

Тиймэс аймгалаах хоту сэргэ отгубут аал уолпуд умуллубатаар, төрдүбүт-сидьяаммыт эстибэгэбэр, күн бүгүн төбө да аймах буолларбыт, "сахэ" дин дорбоонноохтук ааттанар-бытыгар биэр бэйэм аар тойон айылгэбэр махтана-бык. Кини ампаардаах алыт буолан айыраабыта, туулээх савыннаах, этэрбэс, бэргэлэ буолан хабыс тым-ныттан харыстаабыта, ту-луурдаах, чизэинэй, үтө сүрэхтээх буоларга уһуйу-та, дууһабытын сырдыгы-нан, сылааһынан толорон олоһу талталлыта. Айылга барахсан киһи аймааха очорбут үтүөтүк ситэ аавар каллыбат...

Булт-алт төлө да эстэ
бэйһытйыдар, өбүгэлэрбит
кэлэна тымырбытыгар
сүүрэр буолан дуу, булду
эргэзбэт саха киһитэ суоҕа
да буолуо. Оттон булду

биһиги үкүсүгэр ыты кытта
сигбээснйибит. Тиинньит,
кусчут, эсэһит, тайахсыт,
О.д.а. ыттар тустарынан
дьон санаатын чөмөхтүүр
буоллар бэртээхэй хомуу-
рунньук оҕоруохха сөл этэ.
Дербекинскэй парт-ияа үлэ-
ниир сымларбар ыты чакчы
дөбөр оностон, нэадыйан
китэр үгүс кибини
көрсүбүтүм, оттон биһиги
улууслугулар итинник
дварыктаах киһи баар буо-
луо диэбэт этим. Олгум
ылбас эбит, буолаары буо-
лан, субу Чурапчы сэлэ-
ннэһитин иһигэр олорор.

Юрий Аркадьевичи үлэгтэр көрсөн кэлсэһинэн баян, двестигэр кини халаайыстыбатын* көрө бардыбыт. Тийиһиппит гүөрт тус-туһунан сиргэ клинни сибирскэй лайкалар баайыллан тураллара бийигини көрөөт мөр-бөһөһө түстүлэр.

Обо эрдэвхтэн Юрий ыты талпыыр эбит, ол ыты итинхинэн дьарыктанарыгар төрүөт буолубут, кини булчуттарга анаан үтүө төрүттээх-уустаах ыттары иитэр соруқтаах. Ол эрэри сакаастааччы элбэх. Ыттары иннээ Алдантан тийэх аһалар эбит. Онуоха ыттарыгар анаан кинилэр төрүттэригэр-уустарыгар анкета онорторор, докумуон толорторор. Кэлин болдьоммут кэмнэ ветеринарнай прививкалары ыттарар. Барыта сизэр быһыытынан. Уругаан эгэххэ, биэр ыйдаах ыт оһогун 500 солкуобайга биэрэр уонна кинилэр үчүгэй илингэ түбэйэллэригэр баһарар.

Бит майгыта-сигилитэ
киһи хайдах сыһаннарыт-
тан тутуруктаах,— диэр
Юрий. —Биты солуута суох
менууллуу-этидлээ суохта-

дах. Ичхи буулбут киһи ытын
характерын, туохха дьобур-
дааһын билиэхтээх. Киһи
син-биир киһи курдук,
үүчүгэй онордогуна тапта-
тарын, хайбатарын
сөбүлүүр, үөрэр-көтөр.

Өссө да, булт туһунан үгүлү кэпсэтибит. Юрий Аркадьевич бу хаһаайстын батын өссө кэнэтэр, тупсар баралаах да, мэхэй элбэх. Тизгэниитэн ылан эттэххэ, аналлаах вольер туттар сирэ кыраасас, суох да дикэххэ сеп. Аны бу сага баралааһыны билбэппит да быһыытын көбүлээбэппит, сэнээрбэппит. Быстахтык ыллакха, араас боруода ыттар быысталакаларын тэрийэр буол, араас идэлээх булчут ыттары да көрдөрүүгэ абал. Дьон сэнээрэх этэ. Ол кэмин ыты иигин, бултааһын, уопсайынан, айылҕа

Сылдыы культураты туһунан кэпсээ. Хайдах буолуо этэй?

Хамсыр-харамайы дуу эбэтэр тыалы, хүн тахсыг тын маньырдым им-ньи инийбит тыд устунан сас сүүгүлээх булчхайыһарын сыһыа тэбэһинэр. Иги өйбөр онорор көрбүт хартыынам субу кэсэти олоорор киһибэ сыһыаннаах. Юрий Филипов эмиз булт дигэн бара мункука ытаабыт киһи. Булгуйуу долгутар, эрчимирдэр, өрүкүтэр күндүгүннэрин, тобо-хоро кэсэсэбэтэр да, билбэхтэспэ буолуохтаах. "Биһиги кэдрөөй булчуттарбыт ыраа түн эрхтэр бастарына сылдьар усулуобуйалар ыарахан. Күнү-күнүктээ тымныыга сылдьыы, хасты да зыйынан кизиг эйгэтээ быстан олоруу маанай а

буулбатах. Олохторуга
хүрээ да буоллар чөлөөтэй
лэри оңоруохка баар этэ-
диір. Ити тулуна кэпсээн
Билиги бу болпуруоска төһө
кыалларын эргиллэххити

О, ыт үрэр саната! Ама
хайа ырыа дуу, музыка дуу
тэнгэһиэй бу булчут килэ
сүрөһүн-быарын ортотунан
сайан киирэр ураты ис-ки
ирбэх нэһинилээх дорбосон
норго?

Ити булчут ыттарг
сыланнаах. Оттон Чуралч
бары помуйаларын кэрий
эр бэйдэ сылдыр ыттар
ктинник ыарахан дөйл
баламмыттарыгар, харахта
ах барытын абааһы
көрүүтүгэр кирибиттэригэр
ким буруйдаабыт? Ыт дуу
кини дуу?

ИННОКЕНТИЙ
ГРИГОРЬЕВ

Улууспут хаһыатын 70 сыллаах үбүлүөйүн көрсө

ҮТҮӨ ҮЛЭҢИТ, ДЬОҢУН КИҢИ

"Саха дьоно үлэ мындырын баһылабыт эрэ киһиэхэ идэтигэр дьүүрэллэи ааты иҥэрэ-эччилэр. Оннук дьолтон тиһиммит киһинэн Николай Дмитриевич Барашков билэбин. Кини "Радио Барашков" дьээн сүрэхтэммитэ быйыл 24-с сылыгар барда.

Бу кэм устата Николай Дмитриевич төрөөбүт-үөскээбит оройуонун айар, үүнэр олобун летописьны суруйуста, бачээт уонна радио тылынан чуралчылар үлэбэ, спортка ситиһиллэрин Саха сиригэр үтүннүүтүн үрдүнэн кэпсээтэ диэтэххэ, арааһа, баа буолуо дуоҕа. Репортерскай суумка-лаах радиожурналиһы ханна-анна көрсүбэтэхини: саас-ы бааһынаҕа, от үлэтин үгэни-эр, оройуон кэрэ-балиэ киһэлэригэр, күргүөмнээх устуулар түһүлгэлэригэр, эл-бэх киһилээх ыһыахтарга барытыгар кини баар буолар, барытыгар кини күүһэ-уоҕа тиийэр. Бүгүн киһиэ истибит-бил-бит сонунун сарсыарда бэйэбин уһугуннара республика радиота биэрибэ. Бу үйэ чыппарин кэрингэ хас тыһыынча көһү айаанабытын, хас биэрэстэ уһуннаах лиэн-тэбэ Чуралчы сонунун суруй-бутун ким ааҕан ситиэ баарай?!

Хайа баҕарар айар үлэһит өрүүтүн тарбахха баттыыр үлэ-лэрдээх буолааччы. Оннук үлэ-лэр Николай Дмитриевичкэ

элбэхтэр. Олортон сорохторо бу бааллар: Уот Субуруускай, РСФСР уонна Саха АССР оскуо-лаларын үтүөлээх учуутала С.К. Макаров ("Биһиги Ма-ресьевит") тустарынан ра-диоочеркалар, совхоз эдэр сүөсүһүттэрин ("Эти элбэтээч-чилэр", "Үөрэхтэн — производ-ствоҕа — производството-тан — үрдүк үөрэххэ") тустары-нан радиорепортажтар... Ити-ниэхэ "Колхоз председатели" дьээн Роман Афанасьевич Фи-липпов туһунан Тэя хаһаайыс-тыбатын научнай-чинчийэр ин-ститутун сахааһынан суруллу-бут очерк кинигэтин эбэн кэ-бистэххэ киһи мыыммат үлэтэ тахсан кэлэр".

Николай Дмитриевичтин биригэ үлэлээбит диктордар З.Н. Борисова, А.С. Дьяконова кинини киһи, үлэһит быһыты-нан үрдүктүк сыаналыыллар. Зоя Николаевна: "Мин Н.Д. Ба-рашковтың 1970 сыллаахха биригэ үлэлээбиппит. Үлэтигэр эппиэтинэстээбэ, эфиргэ таһаарар матырыйаалларын хайаан даҕаны эрдэ биэрэн бачээттэтэрэ, бэрэбизрээли-рээ. Ити дьыл улахан уу кэлби-тигэр түүннэри-күнүстэри үлэ-лээбитэ, уу түһүүтүн-тахсыы-тын, ылыллар дьаһаллары бы-ыстала суох биэрбиппит. Аҕалы амаарытык сыһыан-наһара, биригэ даҕаны куо-лаһын соноппутун өйдөөбөппүн. Матырыйаала

сибиһэй, сонна дьону сэнээрдэр буоларын ситиһэ сатыра. Ол да иһин, сороҕор, түүннэри да үлэлиир быһыылааҕа. Биригэ собуруу нэһилиэккэ саас командиров-каҕа сылдьан хойутаан түүн дьизбэр матырыйаал аҕалан бэргэһэтин өрүтэ аннына-аннына мүнүйэ турара бу баар курдук", — дьээн ахтар. Оттон 1974—1984 сыллардаахха ди-ктордаабыт Анна Семеновна: "Николай Дмитриевичтин өр кэмгэ олус тапсан үлэлээби-пит. Үрдүк культуралаах, сыты-ары-сымнаһас, үлэтигэр олус эппиэтинэстээх киһи этэ. Ра-дионан биэриибит, сүһүнүнэн, үс-түөрт чаастан турара. Бес-таан тэя хаһаайыстыбатын

проблемаларын — соахостар үлэлэрин-хамнастарын, соци-алистическай куоталаһыны, үлэ бастыңнарын туһунан, он-тон сонуннары, культура, үөрэхтээһин тустарынан, кэ-лин биллэриилэри биэрэрбит. Биэриилэрбит кэмигэр хайаан да тахсалара. Салайааччымы сыһа-халты саңары тахсы-батын кытаанахтык ирдирэ, хас тылы-өһү барытын чочуйан онороро. Киһини ыҕа-түүрэ, мөҕө-этэ сылдьыбат үгэс-тээбэ, үлэбэр хайҕанарым. Ки-нини киһи, салайааччы быһыытынан сүрдээбин убаас-тырым, эппитин барытын то-лоро сатырым, — дьээн кэпси-ир.

Редакция, типография кол-лективтарын партийнай тэрил-тэтэ биир этэ. Мин типогра-фияҕа үлэлиир сылларбар ити тэрилтэҕэ баарым. Үлэлиир дьизбит биир буолан үгүстүк алтыһарбыт. Николай Дмитри-евич партийнай соруудахтары кэмигэр, эппиэтинэстээхтик толорторор этэ. Буолар мунь-ахтарга бэйэтин позициятын аһаҕастык этэрэ, кирииткэни да түмүбүтэ. Олох аһытын-ныулуунун элбэҕи билбит киһи быһыытынан (аҕата эрдэ өлөн тулааһа хаалбыта, сэрри сыл-ларыгар хоту көһөрүллүүгэ сылдьыбыта) Советскай дойдуга ситиһиилэригэртен ол сүрэгит-тэн үөрэрэ. Оттон ол кэмгэ ба-ры ситиһиилэри Коммунисти-

ческай партияны кытары сибэ-эстиирбит. ССКП съедин аһыл-лытыгар телевизор аҕалта-ран, ону көрөн бараммыт кини баай ис хоһоонноох информа-ция онорбутун, биир муньах-ха Л.И.Брежнев "Целина", "Возрождение" уонна "Малая Земля" дьээн кинигэлэрин дьүүллэһиниэ итийэн-кутуйан туран тыл эппитин өйдүүбүн.

Улуус радионан биэриипэ-рин өр сылларга тэрийбит бил-лиилээх радиожурналист Н.Д. Барашков 1986 сыллаахха олохтон туораабыта. Билигин кини олобун кыргытара Свет-лана уонна Марианна салгы-ыллар. Светлана Николаевна Кубарова Дьокуускайга оло-ро, "Туймаада-лизинг" пере-работкаҕа отделын начальни-га, кэргэннээх, 3 оҕолоох. Ма-рианна Николаевна төрөппүттэрин дьизлэригэр-уоттарыгар баар, улуус киһи-нээҕи "Мичил" дөтсад сөбиэ-диссэйэ, кэргэннээх, 2 оҕоло-ох.

Дьэ, ити курдук журналист, репортер, улуус социальнай-экономическай сайдыытыгар бэйэтин кырата суох кылаатын киллэрсибит Николай Дмитри-евич Барашков туһунан саамай сырдык, үтүө өйдөбүллээх ха-албыттар.

А.СЛЕПЦОВ.

Хаартыскаҕа: Н.Д.Бараш-ков.

ОБОЛОР, ЭДЭРДЭР КҮҮСТЭРИНЭН

Ааспыт сайын Чуралчы сэлэһинньэтигэр ырааһырдыы-га, тупсаҕай көстүүлээх с-торууга харахха быраҕыл-лар үлэ ыһылыһына.

Хаһан, ким көрбүтэй ос-к-гола үөрэнээччилэрэ кы-ратыттан улаханьыгар тийэ-биздэрэ, сиппиир тутуурда-ах сылдьан дьизлэр таста-рын, хасты да сыл устата хараҕы аалбыт хаарбах ти-мирдэри, мас, бэрэбинэ төрдүгэстэрин өрө кетөөн ыраастаабыттарын. Быйыл Чуралчытааҕы дьиз кэргэн к-һинин тэрийиитинэн аан бастаан волонтердар этэр-этэрэ тэриллэн итинник үлэлээтилэр.

Оболор икки сезонунан 70 буолан сырыттылар, хам-настарын ким төһө күн үлэ-лээбитинэн дьарыктаах бу-олуу киһиэ уонна дьиз-уот, коммунальнай хаһаайысты-ба управлениета уйунулар. Начальниктара — Р.С.Поло-ва, иитээччилэрэ — Я.И.За-харова уонна икки эдэрхээн дьон Динара Елисеева, Ев-докия Матвеева. Санкт-Пе-тербурдааҕы Герцен аатын-ан лединститут студентка-та Туйаара Петрова кини-лэргэ психолог-аналитик быһыытынан практикатын

барда. Ититэр система ааһар турбаларын эрэйэ суох тыл-тап тутулубут кирилизин туораатахына, күөрэ-лан-кы буолбут тротуар саңар-дыллыбыт буоллаҕына, уоп-сай дьизлэр тастарыгар саңа штакетниктары көрдөххүнэ, ити аага итинэн волонтердар ааспыттар.

Оболор үлэни иктэ-риэһинэй, умнуллубат түгүннэри уонна көрдөөх сыннылааччы кытта дьүүр-лээтилэр, Дьокуускай эбэ хотун бэлиэ мистэлэринэн

күүлэйдээтилэр.

Октябрьскай уулусса ки-нинигэр турар уопсай дьиз-лэр тастарыгар биһиги улу-спутугар бастааһынан оро-осоньуур уонна баскетбол-луур площадкалар биригэ, бары көрдөбүлгэ эппиэтти-ир бырайыагынан, остоол-ботуттан эркинигэр тийэ тимиринэн таһыллан оноһулунна. Бу 100 тыһ. солк. суумалаах объект үлэ-лээ кириитигэр түөлбэ салайааччыта Руслана Си-доровна Попова (үөһэ ахтан аһарбыппыт) тус бэйэтинэн

актыбынайдык кытын-на,сааламмыт үлэ ортотут-тан тохтоон хаалбатыгар кыһамнытын уурда. Са-кааһы толорооччунаан И.Г.Макаров салайааччыла-ах "Тойтоон" бааһынай хаһаайыстыбата буолла. Кини үлэһитэ, оскуоланы саңа бүтэрбит Руслан Мака-ров бэйэтин курдук эдэрдэ-ри түмэн сваркалааһыныт-тан саалаан кырааска-лааһыныгар тийэ барытын хаачыстыбалаахтык толор-дулар.

Бу площадканы түүннэ-

ри умуллубат электро-уот сырдатар. Дьинэ да, оҕолорго бэртээхэй бэлэх.

Үлэ маньык салҕанан бара турдар, сэлэһинньэбит көстүүтэ тупсан иһиэх этэ. Тутуу-оноруу — дьымала би-ир өртө. Ону харыстыыр-быт, кыра алдыаһыны-кээһинини кэлэн атыттар абырахтаан биэрэллэрин биитэр букатын урусхал бу-оларын кэтэспэккэ, дьизлэр олохтоохторо бэйэлэрэ тоһоҕо малаһара, өтүөз ту-таллара наада.

Иннокентий ГРИГОРЬЕВ.

Беседы о пенсионной реформе

3. ПОЧЕМУ НУЖНО ЗАМЕНЯТЬ МОДЕЛЬ?

Реформа должна заменить действующую сегодня мо-дель на новую. Возникает естественный вопрос — почему? Чем не устраивает общество и авторов реформы старая мо-дель? Тем более что у нее есть сторонники. Так, депутаты Сисана Дмитриева (Санкт-Петербург), Валентина Савость-янова (Пермь), Владимир Пашуто (Краснодар), Валерий Сайкин (Москва) в один голос твердят — не надо ничего ме-нять в нынешней пенсионной модели, она может работать еще многие годы.

Что ж, посмотрим, насколько справедливы эти утвер-ждения и как работает нынешняя пенсионная модель. Счи-тается, что эта модель — страховая, что означает — в пользу ра-ботника его работодатель отчисляет взнос или налог в 28 % от величины его заработной платы. И за счет этих отчис-лений работник, выработав установленный законом стаж (25 лет для мужчин и 20 для женщин), обеспечить себе сум-му отчислений, достаточную для получения после выхода на пенсию от 55 до 75 % его среднемесячной заработной платы за последние два года или за пять подряд лучших лет в трудовом стаже.

А теперь попробуем проверить на основе этих принци-пов расчета пенсии, сколько процентов от своей зарплаты сможет заработать любой россиянин, выполнивший одно из основных требований пенсионного законодательства — выработавший минимальный пенсионный стаж. Размер за-платы в данном случае не важен — важно уточнить, на ка-кую ее долю могут рассчитывать мужчина со стажем 25 лет

и женщина со стажем 20 лет.

Для мужчины формула расчета выглядит так: ежемес-ячные отчисления в размере 28 % от его зарплаты умножаем на 12 месяцев и 25 лет, а затем полученный результат де-лим на средний период дожития на пенсию, который сегод-ня по данным статистики составляет 17 лет (или 204 мес-яца). Итог этих подсчетов будет неутешительным — не 55% от зарплаты, обещанные двумя пенсионными законами (№340-ФЗ и № 113-ФЗ), а всего чуть более 41 процента. Та-ким образом, пенсия мужчины, выработавшего полный тру-довой стаж в ныне действующей пенсионной недофинанси-рована почти на 19 процентов или на одну треть.

Еще в меньшей степени профинансирована пенсия же-нщины с минимальным стажем. Поскольку стаж этот состав-ляет 20 лет, то при том же порядке расчетов заработает она ресурсы только на пенсию в размере 33 % от размера своей заработной платы. А значит, между обязательствами закона и финансовыми возможностями для их выполне-ния образуется разрыв, который должен покрываться за счет каких-то других ресурсов. Как и разрыв в 19 % у муж-чины.

При каком же стаже 55-процентный размер пенсии мо-жет быть обеспечен теми отчислениями, которые делаются в пользу будущего пенсионера? Простой расчет показыва-ет — 33-34 года. При такой продолжительности трудовой биографии размер взносов в пенсионную систему позволя-ет профинансировать пенсию в размере 55-56 % от разме-

ров заработной платы. Но вот беда: по закону при таком стаже полагается пенсия в размере 63-64 процентов.

Как же обеспечивается выполнение обязательств госу-дарства в системе, в которой доходы не сбалансированы с расходами? За счет перераспределения доходов, получае-мых пенсионной системой, и ограничения размеров учиты-ваемых при назначении пенсий зарплат. У тех, кто зараба-тывает много и платит взносы с полного размера зарплаты, при назначении пенсии учитывается только часть ее. Они получают от 55 до 75 % от размера этого усеченного зара-ботка. А за счет остальных части их взносов пенсионная система может в полном объеме выполнить обязательства перед теми, кто получал меньшие зарплаты и делал мень-шие взносы. И тем более — перед теми, кто при зарплате 250-300 рублей выходит на пенсию в размере 660 рублей.

Как видите, эту систему трудно назвать справедливой и эффективной. Почему же иные депутаты так привержены ей. Очень просто — это система перераспределительная. А значит, она дает большие возможности депутатам, опре-деляющим правила этого перераспределения, показывать из-бирателям свою активность и нужность.

Хорошо выглядит в глазах избирателей нужным чело-веком. Только нынешняя пенсионная модель от этого луч-ше не станет. И под гнетом невыполнимых предвыборных обещаний и финансовых обязательств может рухнуть в са-мые ближайшие годы. Что тогда будут говорить избирате-лям и что обещать сегодняшние противники пенсионной ре-формы?

Владимир ВЬЮНИЦКИЙ, советник председателя Правления Пенсионного фонда России.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күндү киһибитин, талталлаах кэргэммин, айбыт аламабай арабытын, эбээс элэбитин, күтүөлүтүн, тыыл, үлэ ветеранын, Хайахсыт олохтообун Иннокентий Гаврильевич ПЕТРОВУ 70 сарсын түүлбуккунан истинник, илтиим эбэрдэлиибит!

Бэриниһээт талталлар, истин, сылаас сыйыаңгар, куус-көмө, сүбэ-ама, айбүл буоларгар муура срах махталбытын, сөбүрээбэт талталбытын эбэбит.

Эдэрээр колхозка, совхозка үтүө суобастаахтык, үрдүк таһаарылаахтык, дьулуурдаахтык үлэээн дьонун-сэргэн махталын ылбыккынан миз тугтабыт, үөрэ, махтана, астына саныбыт.

Эбээсэ туйгун доруобуйаны, ылдыары, кырдыары билимэккэ, үөрэ-көтө, үлэли-хамсы, сүбэ-ама буола сымдыаргар багаробит.

Оболорун, сизинэрин, аймактарын сылаас, сымнаас сыйыаңгарынан, үйүлээх олохторунан арылланан үлүн үлэээн, ыла, аймак-билэ дьонгар үтүө сыйыаңгынан, саргылаах санаабынан биһирэз олохтоон олгобыт.

Кэргэнин Мария Ивановна, оболорун, сизинэрин, күтүөттэрин, Чурапчыттан, Диринтэн, Сылантан, Баайагдтан аймактарын Дьячковскайдар, Архиповтар, Трофимовтар, Александра Кирилловна, Неустроевтар дьэз кэргэттэрэ.

01 ИЙТИННЭРЭР

СР Правительстваотын 2001 снл алтынны 15 күнүнээри 1529-р №-дээх уураагар сөп түбэһиннэрэн, оттук дьыла сааламмытынан улууска баар бары котеллар саахала суох үлэлиллэрин туһугар хонтуруону үөдэтэргэ Чурапчытаабы уоттан быһыһыр этэрээт, ис дьыала отделын сотрудниктара электрическэй ситим уонна Энергонадзор үлэһиттэрин кытта үлэни күүүскэ ыыталлар.

Ол эрэри куттал синбир тахсар. Чурапчы сэлэньэтигэр алтынны30 күнүгэр кизэ 11 ч. 25 мүн. уоттан быһыһыр этэрээккэ ДУУКХ управлениетын аварийнай-өрөмүөнүүр диспетчерскэй сулууслатыттан (АРДС) суһал сигнал кирибитэ. Диспетчер Трофимовка 3:1 Гимназия котельнайа (умайан эрэр), — дьиз билэрбитэ. Уоттан быһыһыр этэрээккэ бу күн эппиэттэскэ сирэйдэринэн ис дьыала отделын капитана Макаров П.П., харабыл, ис дьыала отделын сержанта Кривошапкин А.А. уонна дьулурунай этэрээт турбуттара. Суһал ыныры кириэстин кытта дьулурунай кыстаап баһаар буолан эрэр сиригэр тийибитэ, котельнай туннүгүнэн уог көстөөт тутта умуллан хаалбыт. Манна убасас оттугунан барар жок КСВ-1-1 олохтор үлэли турбуттарыттан биридэстэрэ техникескэй регламент хэһиллиитин түмүгэр, оттук таһыгар халыан, умайан тахсыбыт. Дьулурунай оператордар Пинигин П.П., Оконешиников Н.Н. үлэ мизэстэтигэр баар буоланнар аварийнай сигнал үлэлиэтин кытта тутта кикэрэ ылап, огнетушительгэринэн умулланан уот умайытын бэйэлэрин күүүстэринэн саба тутан баһаарынайдар кэзэ илгэринэ умуллардылар.

Арай бу түбэлтэ оператордар ирдэбили кэһэн оттулла турар олохтору көрүүтэ-истинтэ суох хааларбыт буоллуннар? Бүтүн котельнай умайан, элбэк дьэз-уот тонуута тахсан, саахаланы улахан буолуох ээ.

Алтынны 15 - 25 күннэригэр котельнайдары туһугу биримээтэ бэрэбиэриэлэтин түмүгэр сорох тэрилтэлэр көчөгөрдөрү үлэлиир мизэстэлэригэр суохтар, ол курдук "Куохара" рынок, Дагданча рыногын, баанньык, ДУУКХ управлениетын хонтуруотун, почта, кини балыһа физиотерапевтической отделениетын, лесхоз, "Мелкоратор" ГУП, АРДС котельнайдарыгар.

Үлэ мизэстэтигэр техникескэй регламенты кэһини түмүгэр уот тура сыспытыгар ДУУКХ управлениетын мажстара Эверстов А.Г., бу управление баһаартан уонна техникаттан сэрэхтээх буолууга инженерэ Хоюганов Н.Н., оператордар Пинигин П.П., Оконешиников Н.Н. Административнай Кодекс 169 ыст. сөп түбэһиннэрэн мизэрээ тардылынылар.

Уоттан быһыһыр этэрээт сэрэтэр:

— оператордар, көчөгөрдөр оттулла турар олохтору көрүүтэ-истинтэ суох хааллары суохтаахтар;

— үлэ мизэстэтигэр бастакынан туһанылар баһаарынай средстволар (огнетушительлэр, кумах, уулаах буочука, биздэрэлэр) баар буолуулар булгучулаах;

— котельнай уотун тардыта бырабылаларга сөп түбэлэр буолуохтаах, бириэмэни электопроводунан туттуу кытаанахтык буолулар;

— убасас оттугу адалбыт "Бензовоз" түүнүгү кэмиз котельнай цистерналарыгар кутара НПБ-01-93 быраабыланан буоллар;

— тэрилтэлэр салайааччылары 01-93, НПБ-102-95, 111-98 быраабылаларга олобуран эппизинэһи сүгэллэрин умнуо суохтаахтар.

Л. К. ЖИРКОВА,
Чурапчытаабы уоттан
быһыһыр этэрээт
инженерэ.

БЫЛЭРИИ

"Чурапчы" ТХПК тон эти тутар сыаналара (күнүлэтигэр):

Ынах этэ

Үрдүк уойуулаах	62 солк.
Орто уойуулаах	60 солк.
Ортоттон намыһах	55 солк.
Көтөх	40 солк.
Сыанатын иһигэр быара, тыла, бүүрэ, сүрүө киирэн туран.	

Үрүн иһэ суох ынах этэ

Үрдүк уойуулаах	60 солк.
Орто уойуулаах	58 солк.
Ортоттон намыһах	52 солк.

Сибининнэ этэ

I категория	64 солк.
II категория	61 солк.
Ортоттон намыһах	50 солк.
Көтөх	40 солк.

Сылгы этэ

I категория	55 солк.
II категория	45 солк.

Убаһа этэ

I категория	75 солк.
II категория	70 солк.
Стандарка эппиэттээбэт	60 солк.
Сыанатын иһигэр быара, тыла, тыһа киирэн туран.	

Үрүн иһэ суох убаһа этэ

I категория	70 солк.
-------------	----------

Эти тутуу сэтгэний 22 күнүтэн сабалаһар.

Тутар пууннар: Хайахсыкка — Чакыр, Хадаар, Хайахсыт адалаллар (тутаачы (Кузьмина А.П.); чугас нэһиликтэр Чурапчыга буойунаа адалаллар (тутаачы Васильева А.Ф.).

Билсэр телефоннаргыт: 41-308 — бухгалтерия, 41-284 — буойуна.

"Чурапчы" ТХПК.

МАХТАНАБЫТ

Күндү кэргэммин, асабытын, элэбитин, тыыл, үлэ ветеранын, Одулуун нэһилиэгин олохтообун ДЬЯЧКОВСКАЯ Егор Васильевичи эмискэ ылдыан күн сириттэн сүтэрбит ыарахан кэммитигэр сүбэ-ама, айбүл, куус-көмө буолбут, көмөлөспүт бар дьоммутугар: нэһилиэк дьаһалтатыгар, кырдыабаастарын сэбиэтигэр, "Күннээн" үһүяан коллективыгар, Е.Р.Софроновка, А.Е., С.С., Т.Г. Сибиряковтарга, С.Н.Дьячковскайга, К.И.Неустроевга, Д.П., А.А. Сивцевтарга, М.Р., Г.М. Сибиряковтарга, кинилэр оболоругар, Ф.М.Новгородовка, быраатыгар В.В.Дьячковскайга, В.Н.Егоровка-Тумарчаба, Дьокуускайдаабы аймактарытыгар Поисеевтарга, "Сарыал" түөлбэ олохтоохторугар, хаануруу аймактарытыгар, чугас дьоммутугар барба махталбытын тиздэбит.

Барыгытыгар кытаанах доруобуйаны, олоххутугар дьолу-соргуну, бары үтүөнү, кэрэни, үчүгэни баһарабыт.

Кэргэнэ, оболоро, кийинтэрэ, күтүөттэрэ, сизинэрэ.

Биһиги асабытын, Хоптобо нэһилиэгин олохтообун ГОГОЛЕВ Александр Петровичи хомолтолоохтук күн сириттэн сүтэрбит ыарахан күннэрибитигэр айбүл, куус-көмө буолбут, сүүрэн-көтөн тэрийсибит нэһилиэк баһылыгар Н.К.Аргуновка, асабыт табаарыстарыгар Л.В.Прокопьевка, Д.Д.Васильевка, А.А.Филипповка, Е.Д.Васильевка, А.А.Алексеевка, П.С.Григорьевка, биригэ үөрэммит дьүүгэлэрбэр О.Н.Пинигинаба, Н.С.Софроноваба, Т.И.Сергееваба, Н.Н.Толстоуховаба, С.М.Макароваба, Р.А.Стручковаба, интернатим үлэһиттигэр, салайааччы С.И.Васильеваба, агро-оскуолаба, В.В.Тарабукин, С.К.Тарасов, Л.П.Сысолятина, А.С.Заровнева, Ю.И.Поисеев дьиз кэргэттэригэр, Чурапчытан убаастыыр киһибитигэр В.Е.Сыроватскаба, Ордаковтар дьиз кэргэттэригэр, аймактарбар Е.И. Павловаба, Л.И.Поисееваба, Дьокуускайтан эдийиһдэрбэр З.И.Поповаба, Н.И.Мигалкинаба, "Молодежная" түөлбэм дьонугар сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүйэн, хоолдүүктаах бэйэбит хонкуйан туран барба махталбытын тиздэбит.

Эһизэ кытаанах доруобуйаны, дьолу-соргуну баһарабыт.

Кэргэнэ, оболоро.

АТЫЛЫБЫТ

Сага, сырдык өһөөх 46-48 размердаах мутоновой шубаны. Билсэр тел. 41-938 (кизэ 8 чаас кэһиниттэн).

Болтоноттон төрүттээх Дьокуускай куорат олохтообо

ПЕСТЕРЕВА — Петрова

Октябрина Петровна

сэтгэний ый 11 күнүгэр соһумардык өлбүтүнэн дириг кутурбанныарын тиздэллэр:

— Күндү кийинтэрэ Пестерева Октябрина Петровна олохтон туораабытынан кэргэнигэр Пестерев Иван Александровичка, оболоругар, чугас дьонугар, аймактарыгар Чурапчытан Новгородовтар, Пестеревтар.

— Кэргэнигэр Пестерев Иван Александровичка, оболоругар, чугас дьонугар, аймактарыгар Чакыртан Филипповтар.

— Ийэтигэр Захарова Пелагея Григорьевнаба, биригэ төрөөбүттэригэр, кийинтэригэр, күтүөттэригэр Болтоноттон Ивановтар, Кривошапкиннар.

— Күндүтүк санныр табаарыстара, дьүүгэлэрэ Пестерева Октябрина Петровна соһумардык олохтон туораабытынан кэргэнигэр Иван Александровичка, оболоругар, биригэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар Октябрина Петровнаны кытта 1982 с. Чурапчытаабы интернат-оскуолатын биригэ үөрэнэн бүтэрбиттэр.

Чурапчы сэлэиннэтигэр олохтообо

СИВЦЕВ Михаил Павлович

хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириг кутурбанныарын тиздэллэр:

— Сивцев Михаил Павлович эдэр сааһыгар хомолтолоохтук күн сириттэн суох буолбутунан ийэтигэр, оболоругар, эдийиһдэригэр, быраатыгар музыка алыптаах зйгэтигэр алтыспыт табаарыстара Н.И.Сибиряков, Р.Р.Саввин, Д.Д.Попов, П.Д. Попов, Ф.Харитонов, А.Иванов.

— Күндү бырааттара, убайдара Сивцев Михаил Павлович өлбүтүнэн эдийиһдэригэр, быраатыгар, ийэтигэр, кэргэнигэр, оболоругар Болтоноттон Кобяковтар, Чурапчыттан Назаровтар.

— Ийэтигэр сакастарыгар Мария Егоровнаба, кэргэнигэр Ираба, оболоругар Ленаба, Павликка, эдийиһдэригэр Ланаба, Людаба, быраатыгар Воваба, кинилэр дьиз кэргэттэригэр Чурапчыттан Архиповтар, Одулуунан Собакиннар.

— Күндү убайа Михаил Павлович олохтон туораабытынан Сивцев Владимир Павловичка, ийэтигэр Мария Егоровнаба, биригэ төрөөбүттэригэр, бары аймактарыгар, кэргэнигэр, оболоругар Владимир Павловичи кытта 1983 с. Чурапчы орто оскуолатын биригэ үөрэнэн бүтэрбиттэр, чугас дьомотторо.

— Быраатыгар күтүөттэригэр Сивцев Владимир Павловичка, кэргэнигэр, оболоругар, ийэтигэр, биригэ төрөөбүттэригэр Сылантан Коркина Мария Петровна, Чурапчыттан Старостиннар, Арыылаахтан Манасыловтар.

— Быраата Сивцев Михаил Павлович өлбүтүнэн сакастарыгар Людмила Павловна, күтүөтүгэр убайдарыгар Алексей Алексеевич Абрамовтарга Диринтэн Петровтар, Мындагаайыттан Мироновтар.

Чурапчы сэлэиннэтигэр олохтообо

ПЛАТОНОВ Саша

эдэр сааһыгар хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириг кутурбанныарын тиздэллэр:

— Тапталлаах быраата Платонов Саша олохтон туораабытынан Чурапчы улуунун федеральнай суутун үлэһитигэр Собакина Любовь Герасимовнаба суут, нотариальнай хонтура, адвокатура коллективтара.

— Тапталлаах уоллара Саша өлбүтүнэн Людмила Дмитриевна, Герасим Степанович Платоновтарга Иван Иванович Дьячковскай дьиз кэргэнэ.

— Күндү оболоро Саша өлбүтүнэн абатыгар, Чурапчытаабы ПО бырабылыаһынаа председателигэр Платонов Герасим Степановичка, ийэтигэр Людмила Дмитриевнаба, биригэ төрөөбүттэригэр, чугас аймактарыгар С.Н.Борисов, Н.П.Сивцев, А.А.Макаров дьиз кэргэттэрэ.

— Таптыыр уоллара Саша өлбүтүнэн Людмила Дмитриевна, Герасим Степанович Платоновтарга, биригэ төрөөбүттэригэр Мындагаайыттан Луиза, Володя, Света, Василий Егоровтар, Чурапчыттан Валентина, Василий Оконешиниковтар.

— Төрөппүттэригэр Людмила Дмитриевна, Герасим Степанович Платоновтарга, эдийиһдэригэр, убайдарыгар, бырааттарыгар Сашаны кытта 1998 с. Чурапчы орто оскуолатын биригэ үөрэнэн бүтэрбит табаарыстара, кылаас салайааччыта Мария Николаевна Христофорова.

— Күндү оболоро Саша хомолтолоохтук өлбүтүнэн, ыар сүтүктэрин тэннэ үлэстэн, ийэтигэр Людмила Дмитриевна, абатыгар Герасим Степанович Платоновтарга, биригэ төрөөбүттэригэр, чугас аймактарыгар ийэтин, абатын кытта Чурапчы орто оскуолатыгар биригэ үөрэммиттэрэ, кылаас салайааччыта А.Е.Гордеева.

— Тапталлаах оболоро Саша соһуучу олохтон туораабытынан абатыгар Платонов Герасим Степановичка, ийэтигэр Людмила Дмитриевнаба, биригэ төрөөбүттэригэр, бары хаан-уруу, аймак-билэ дьонноругар Герасим Степановичи кытта 1957 - 1966 сс. Чурапчытаабы интернат-оскуолаба биригэ үөрэммит табаарыстара.

— Күндү быраата Саша өлбүтүнэн, кутурбанныарын үлэстэн, эдийиһдэр Людмила, ийэтигэр, абатыгар, биригэ төрөөбүттэригэр Люданы кытта Чурапчы орто оскуолатын 1994 снл бүтэрбит XI "6" кылаас оболоро.

Редактор ПОНОВЕГ.
ААДЫРЫСЫП: 678670, Чурапчы сэл.
Карл Маркс уула, 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫТ:
редактор — 41-332, отдулар — 41-265.
E-mail:sanadob@churapchakha.ru

Хайыаты тэрийэччилэр: Саха Республикаатын Правительствоота,
Улаус дьаһалтата, Редакция, Хаймаг саахалым тылаһан
оһуорууну, ука, чоппиарга, субуотага тахсар.
Хайыат индекса: 54907

"Сага олох" редакционнай-издательскай холбоһук. Офсетний бичээт.
Сааһаһыт №-рө 133. Тираж 1950. 12.11.2001 с. бачааккэ бэрилиннэ.

Автор суругар этиһээр санаа редакция
позициятыгар мэлдьи сөп түбэлэр
буолбатах. Суруука ыйааллар чыччылар
кырадыктаахтарыгар эһизэтиһэни
автор тус бэйэте сүгэр.